

Skapa fria dokument

Av: Marcus Rejås <marcus@rejas.se>

Detta är en liten Guide som beskriver hur man gör för att skapa fria dokument och varför man skall göra det.

Varför skall man skapa fria dokument?

Människor överlag och kanske svenskar framför allt är väldigt bra på att "hålla på sitt". Det vill säga man delar inte med sig om man inte behöver. Detta anser jag vara negativt för samhället som sådant och gangnar ingen.

Nästan alla skriver då och då ett litet dokument, det kan vara ett recept, en liten beskrivning av något eller en hel bok. De flesta av dessa dokument ligger och ruttar på diskar eller i pappershögar någonstans om de ens blir färdiga. De kommer ingen till nytta, inte ens sin upphovsman.

Om denne upphovsman istället publicerar sitt dokument på Internet eller motsvarande, beroende på vilket sorts dokument det är, båtklubbens hobbylokal kan vara lika passande, så kommer det att kunna nyttjas av andra. Tar denne upphovsman ytterligare ett steg och ger sitt dokument en vettig licens så kan andra jobba vidare på dokumentet och anpassa det efter sin situation. På så sätt kommer dokumentet inte bara fler till gagn utan det blir även bättre än vad den ursprungliga upphovsmannen har förmåga, resurser eller lust att göra det.

En situation som alla tjänar på, och ingen förlorar på uppstår.

Vilka dokument bör jag släppa fria?

Alla dokument som du tror att någon annan kan ha nytta av bör du släppa fria.

Vilka dokument bör jag inte släppa fria?

Dokumentation som behandlar dig själv eller någon annan eller som innehåller hemliga uppgifter skall naturligtvis inte släppas fria.

Det finns andra fall där du inte bör släppa dina dokument fria. Till exempel om du direkt vill tjäna pengar på ditt dokument. Tjänar du indirekt pengar på dokumentet är det ändå en bra idé att släppa det fritt. Antag, till exempel, att du producerar fantastiskt bra skosnören som du säljer tillsammans med en manual. Denna manual tjänar du då bara indirekt pengar på, det är ju skosnören som är din affärsidé. Släpper du dokumentationen fri så kan andra sprida och använda den. Någon kanske kommer på att dina skosnören är fantastiskt bra till att dekorera julgranen med och modifierar och sprider din dokumentation med det tillägget. En tredje kanske tar det modifierade dokumentet och gör om det till ett dokument som handlar om julgransdekoration. Vad har du förlorat på det? Ingenting, tvärt om, du har förmodligen sålt mer skosnören och fått en bättre dokumentation.

Om du skapar dokument på ditt arbete som andra kan ha nytta av kan du inte släppa dem fria direkt, men du kan höra med din chef om du får göra det. Dokument som inte företaget tjänar på att de är hemliga bör det inte vara några problem att släppa fria. Har du skapat dokumentet under din arbetstid är det oftast företaget som har upphovsrätten, men det förhindrar inte att det släpps fritt, det ändrar bara vem som tar beslutet om det.

Naturligtvis måste man debatta från fall till fall, men oftast finns det bara fördelar med att släppa sin dokumentation fri.

Licensen vilktig

Att publicera sitt dokument på Internet, eller för den skull, i klubblokalen, gör att andra kan läsa

det men det är ändå inte fritt. Alla verk i Sverige, och de flesta andra delar av världen, skyddas av upphovsrätt. Det gör att ditt publicerade dokument inte får förändras, spridas, eller användas i andra sammanhang. Detta är ett riktigt bra skydd som vi skall vara rädda om, men ibland är det inte det vi vill. Upphovsrätten kan du aldrig säga ifrån dig, inte ens om du vill, men du kan ge andra rätt att nyttja ditt dokument på de sätt som du vill. Detta gör du genom att ge andra rätt att göra vissa saker enligt en viss licens. Det finns massor av licenser redan så du behöver inte skriva en egen. En bra licens är **GNU FDL** som detta dokument är släppt under. Du kan läsa om den i sidfoten.

Se till att det tydligt framgår vilken licens som gäller för ditt dokument så att dina läsare vet vad som gäller. De flesta licenser kräver att de skall skickas med dokumentet. Detta är inte praktiskt då det gäller så korta verk som till exempel detta. Skriver du i dokumentet så som jag gjort i detta dokument och ser till att läsaren kan hitta licenstexten så visar du i alla fall din avsikt.

Glöm inte att ingen kan ta ifrån dig din upphovsrätt.

Underlätta förbättring, välj rätt format

Vissa dokumentformat är lämpliga för redigering och andra är lämpliga för distribution. Till exempel så är detta dokument skrivet med ett ordbehandlingsprogram. Detta dokumentformat är lämpligt om man skall redigera dokumentet men det är inte så lämpligt om man skall distribuera dokumentet, eftersom alla som skall läsa det då måste ha samma ordbehandlingsprogram. Format som är lämpligare att distribuera i är i detta exempel till exempel PDF. PDF-dokument är däremot inte så bra för redigering, se därför till att det, om du distribuerar i ett annat format än det du skapar dokumentet i, är enkelt att få tag i dokumentet i originalformat (se sidfoten på detta dokument).

Var stolt!

Sist av allt – var stolt! Signera ditt arbete med ditt namn och information om hur man gör för att kontakta dig. Kanske någon vill fråga dig om något eller kanske betala dig för att inkludera ditt dokument i ett större sammanhang. Kanske vill någon köpa tjänster av dig inom det område du skriver om. Kanske någon hittat ett fel i det du skriver som du bör åtgärda. Någon kanske bara vill ge dig beröm eller uppmuntran vilket inte är illa det heller.